

EXPERT AAN HET WOORD

DR. IR. S. VANDEVIJVERE

Senior onderzoeker
Sciensano

BIO

OPLEIDING

Master in de bio-ingenieurswetenschappen, UGent
Doctor in maatschappelijke gezondheidskunde, ULB

EXPERTISE

Onderzoek naar de rol van de voedselomgeving en beleidsacties om de kwaliteit van voedingspatronen te verbeteren ter preventie van overgewicht en obesitas op lokaal, nationaal en mondiaal niveau

ACTUEEL

Senior onderzoeker Sciensano op het gebied van voeding en volksgezondheid

De wetenschappelijke onderzoeksinstelling Sciensano, ontstaan uit het vroegere Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid, is vooral bekend van zijn nationale voedselconsumptiepeiling. Het team voeding en gezondheid zet echter ook in op andere onderzoeken.

Het brengt momenteel onder andere de voedselomgeving in kaart om de oorzaken van ongezonde voedingsgewoontes aan te pakken. Een ongezonde voedselomgeving is één van de belangrijkste oorzaken van overgewicht, obesitas en chronische ziekten.

Overgewicht en obesitas dragen aanzienlijk bij tot de ziektecijfers en het sterftecijfer in België, in het bijzonder ook bij mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties. Bijna de helft van de Belgen heeft overgewicht. Ongeveer 1 op de 6 heeft obesitas (1). Dit leidt tot hogere economische kosten en heeft grote gevolgen voor de gezondheidszorg en de productiviteit (2). Overgewicht en obesitas aanpakken en de voedingsstatus van de bevolking verbeteren vereist een alomvattende maatschappelijke respons, met inbegrip van overheidsbeleid, en ambitieuze engagementen van de voedingsindustrie. De voedingsstatus van de bevolking verbeteren is tevens een belangrijke stap in de verwezenlijking van de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen' van de Verenigde Naties. Voeding maakt deel uit van alle 17 doelen (3).

NATIONALE VOEDSELCONSUMPTIEPEILING (VCP)

Sciensano focust sinds lang op de monitoring van de voedselconsumptie en de voedingsgewoonten van de Belgen. De overheid gebruikt deze informatie om de prioriteiten van haar voedingsbeleid te bepalen, de voedingsrichtlijnen goed te onderbouwen en de wetgeving inzake additieven en

overgewicht bij schoolgaande kinderen, in het bijzonder bij kinderen tussen 6 en 12 jaar (6). De dagelijkse blootstelling aan ongezonde voeding kan ongezonde eetgewoontes stimuleren. Verdere resultaten uit dit Vlaamse project worden verwacht in de loop van 2022 en 2023. Het team voeding en gezondheid werkt ook aan co-creatieve aanpakken om de

was – conform groep 4 in de NOVA-classificatie, bv. sterk bewerkte vleeswaren, gebak, frisdranken – bij zowel kinderen, adolescenten als volwassenen (10). Een hogere consumptie van ultra-bewerkt voedsel is gelinkt aan een ongezonder voedingspatroon met een hogere inname van zout en verzadigd vet en een lagere inname van groenten en fruit (10). Er werd in ons land bovendien een significant verschil vastgesteld tussen de kostprijs van verschillende voedingspatronen: hoe meer ultra-bewerkt voedsel in het voedingspatroon, hoe minder men betaalt voor zijn

GEZONDE VOEDSELOMGEVING VOOR MINDER OVERGEWICHT

contaminanten gericht te monitoren en waar nodig aan te passen. De laatste gegevens dateren van 2014-2015. De datacollectie van de nieuwe voedselconsumptiepeiling is momenteel aan de gang bij meer dan 3000 deelnemers van 3 jaar en ouder (4).

VOEDSELOMGEVINGEN IN KAART BRENGEN

Een ongezonde voedselomgeving is één van de belangrijkste oorzaken van overgewicht, obesitas en chronische ziekten (5). De voedselomgeving omvat beschikbaarheid, informatie, prijs, promotie en zichtbaarheid van voedselverkooppunten en voedingsmiddelen, maar ook de heersende sociale normen en voedselcultuur, voedselrichtlijnen en wetgeving.

VOEDSELOMGEVINGEN IN VLAANDEREN

Sciensano brengt momenteel op een gedetailleerde wijze de voedselomgeving in Vlaanderen in kaart. Uit de eerste resultaten blijkt dat het aantal fastfoodrestaurants in de directe schoolomgeving van basis- en secundaire scholen met 17,5% en 19,7% is toegenomen tussen 2008 en 2020. De onderzoekers vonden ook een verband tussen de voedselomgeving en het percentage

voedselomgeving te verbeteren, zoals in het CIVISANO-project dat burgers en lokale stakeholders betreft om een brug te slaan tussen kennisontwikkeling en gezondheidsbevordering (7).

VOEDSELOMGEVINGEN IN BELGIË

Sinds 2018 volgt Sciensano de nutritionele kwaliteit van het voedingsaanbod in België op. Jaarlijks worden data over alle voedingsproducten in de vijf grootste supermarktketens verzameld. Deze databank wordt voor verschillende doeleinden gebruikt. Momenteel wordt de mogelijke impact van de Nutri-Score op de herformulering van voedingsmiddelen bekeken. Er is ook onderzoek gedaan naar de impact van Nutri-Score op de consument. Het effect van verschillende 'front-of-pack'-labels (FOPL), waaronder de Nutri-Score, op de voedselkeuze bleek eerder beperkt. In vergelijking met andere FOPL's hielp de Nutri-Score de deelnemers wel het best om de voedingsmiddelen correct te rangschikken op basis van hun nutritionele kwaliteit (8,9). Aan de hand van de voedselconsumptiepeiling 2014-2015 berekende Sciensano dat meer dan een derde van het dagelijks geconsumeerde voedsel ultrabewerkt

dagelijkse voeding (11). Dit kan vooral bij kwetsbare groepen een belangrijke impact hebben. Onderzoek naar de engagementen en praktijken van de 31 grootste voedingsbedrijven, fastfoodrestaurants en supermarkten in België met betrekking tot de voedselomgeving kwam tot het besluit dat de engagementen over het algemeen te zwak zijn en dat hun portfolio's en promoties voornamelijk uit minder gezonde producten bestaan (12). In een vervolgpriject, gestart in juli 2022, zullen de duurzaamheidsengagementen van dezelfde bedrijven in België worden bekeken.

VOEDSELOMGEVINGEN OP INTERNATIONAAL NIVEAU

Via het INFORMAS-project (International Network for Food and Obesity / Non-communicable Diseases (NCDs) Research, Monitoring and Action Support) wordt er op internationaal niveau samengewerkt en onderzocht hoe de voedselomgeving in Europa kan worden verbeterd (13,14,15,16).

GEZONDE DUURZAME VOEDINGSSYSTEMEN

Er wordt in de toekomst eveneens meer ingezet op onderzoek naar duurzame voedingspatronen en voedingssystemen in het kader van het internationale INFORMAS2.0-project, dat geharmoniseerde indicatoren ontwikkelt voor het meten van de voortgang naar duurzamere, gezondere voedingssystemen (17). Ook het FEAST-project onderzoekt op Europees niveau de transitie naar duurzame voedingssystemen (18).

Meer lezen

- www.sciensano.be/nl

Referenties

www.nice-info.be > [Nutrinews](#)

Referenties

1. Belgische Gezondheidsenquête 2018 Sciensano - <https://www.sciensano.be/nl/biblio/gezondheidsenquête-2018-levenstijl-samenvatting-van-de-resultaten>
2. Gorasso V, Moyersoel I, Heyden Jvd, De Ridder K, Vandevijvere S, Vansteelandt S, De Smedt D, Devleeschauwer B. Health care costs and lost productivity costs related to excess weight in Belgium - <https://europepmc.org/article/ppr/ppr389259>
3. Global Nutrition Report 2017: Nourishing the SDGs. Bristol, UK: Development Initiatives
4. Nationale voedselconsumptiepeiling Sciensano - <https://www.sciensano.be/nl/projecten/nationale-voedselconsumptiepeiling>
5. Swinburn BA, Sacks G, Hall KD, McPherson K, Finegood DT, Moodie ML, Gortmaker SL. The global obesity pandemic: shaped by global drivers and local environments. *Lancet*. 2011 Aug 27; 378 (9793): 804-14
6. Vincent Smets, Stefanie Vandevijvere. Naar gezonde voedselomgevingen rond scholen in Vlaanderen. Sciensano 2021 - https://www.sciensano.be/sites/default/files/public_summary_-_sciensano_hr.pdf - V. Smets, S. Vandevijvere. Changes in retail food environments around schools over 12 years and associations with overweight and obesity among children and adolescents in Flanders, Belgium. *BMC Public Health* 2022; 22 (1): 1570 - <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35982440/>
7. <https://www.sciensano.be/nl/projecten/co-creatieve-en-geografische-methoden-om-socio-economische-verschillen-gezondheidsbevorderende>
8. Vandevijvere S, Vermote M, Egnell M, Galan P, Talati Z, Pettigrew S, Hercberg S, Julia C. Consumers' food choices, understanding and perceptions in response to different front-of-pack nutrition labelling systems in Belgium: results from an online experimental study. *Arch Public Health*. 2020 Apr 3; 78:30. eCollection 2020
9. Vandevijvere S, Berger N. The impact of shelf tags with Nutri-Score on consumer purchases: a difference-in-difference analysis of a natural experiment in supermarkets of a major retailer in Belgium. *Int J Behav Nutr Phys Act*. 2021 Nov 18; 18 (1): 150
10. Vandevijvere S, De Ridder K, Fiolet T, Bel S, Tafforeau J. Consumption of ultra-processed food products and diet quality among children, adolescents and adults in Belgium. *Eur J Nutr*. 2019 Dec; 58 (8): 3267-3278. doi: 10.1007/s00394-018-1870-3. Epub 2018 Dec 3
11. Vandevijvere S, Pedroni C, De Ridder K, Castetbon K. The Cost of Diets According to Their Caloric Share of Ultraprocessed and Minimally Processed Foods in Belgium. *Nutrients* 2020 Sep 11; 12 (9): 2787
12. Vandevijvere S, Van Dam I. Food companies' commitments and practices on food environments and nutrition in Belgium: A detailed assessment. Company assessments and recommendations using the Business Impact Assessment on obesity and population nutrition (BIA-Obesity). Sciensano, Brussels, 2021 - <https://www.informas-europe.eu/bia-obesity/bia-obesity-belgium/>
13. <https://www.informas.org/about-informas/>
14. Djojosoeparto SK, Kamphuis CBM, Vandevijvere S, Murrin C, Stanley I, Romaniuk P, Harrington JM, Poelman MP; PEN Consortium. Strength of EU-level food environment policies and priority recommendations to create healthy food environments. *Eur J Public Health*. 2022 Jun 1; 32 (3): 504-511
15. <https://www.meals4ncds.org/en/fern-initiative/>
16. <https://www.repsao.org/>
17. <https://www.sciensano.be/en/projects/harmonised-indicators-measuring-progress-toward-more-sustainable-healthier-food-systems>
18. <https://feast2030.eu/>